Strategaeth y Gymraeg a Diwylliant Cymru 2022

ROYAL WELSH COLLEGE
OF MUSIC & DRAMA
COLEG BRENHINOL
CERDD A DRAMA CYMRU

WWW.RWCMD.AC.UK

Cyflwyniad

Coleg Brenhinol Cerdd a Drama Cymru yw Conservatoire Cenedlaethol Cymru ac mae'n rhan o Grŵp Prifysgol De Cymru.

Mae'n cyfrannu at hunaniaeth ddiwylliannol Caerdydd a Chymru ac yn denu rhai o'r myfyrwyr mwyaf dawnus o bedwar ban byd. Mae CBCDC yn aelod o Conservatoires UK. Ein gweledigaeth yw ysbrydoli a newid bywydau, a chysylltu a thrawsnewid cymunedau drwy'r celfyddydau.

Mae'r ddogfen strategaeth hon yn nodi ymagwedd barhaus CBCDC at y Gymraeg ar gyfer ei holl randdeiliaid, gan gynnwys myfyrwyr, staff a chynulleidfaoedd. Caiff ei chyhoeddi ar wefan CBCDC ac mae ar gael ar gais.

Y tu hwnt i ystyriaethau iaith yn unig, ac o fewn cyd-destun sefydliad celfyddydol deinamig, nod y strategaeth hon yw ymestyn i ddiwylliant Cymru, a datblygu ymagwedd gyfannol, gan gydnabod bod diwylliant ac iaith yn cydblethu yng ngwead diwylliannol Cymru.

Yn weithredol, caiff y strategaeth hon ei hategu a'i chynorthwyo gan Gynllun Gweithredu a dogfennau canllaw pellach sydd wedi'u hysgrifennu ar gyfer cynulleidfaoedd priodol.

Mae'r strategaeth hon yn disodli dogfennau blaenorol CBCDC a oedd yn mynegi dull o *fabwysiadu* Safonau'r Gymraeg. Mae'r strategaeth yn cydnabod bod gwella a datblygu'r Gymraeg, ar draws y ddarpariaeth, yn broses barhaus wrth symud ymlaen. Mae Adroddiad Blynyddol Iaith Gymraeg CBCDC hefyd yn canolbwyntio ar y gwelliant a'r datblygiad hwn.

Ein nodau strategol trosfwaol ar gyfer y Gymraeg a diwylliant Cymru yw:

- **Ymgymryd yn llawn â'r rôl fel Conservatoire Cenedlaethol Cymru drwy gydnabod natur hanfodol y Gymraeg yn hunaniaeth ddiwylliannol y genedl; a**
- **Defnyddio, cefnogi a hyrwyddo'r Gymraeg a diwylliant Cymru ym mywyd a gwaith y Coleg.**

Byddwn yn gwneud hyn drwy'r dulliau canlynol:

- **Cofleidio** dwyieithrwydd wrth ddarparu ein gwasanaethau ac yn ein gweithgarwch gweithredol, wedi'i gefnogi gan ymrwymiadau polisi a thrwy gadw cofnodion;
- **Chwilio** am gyfleoedd o fewn CBCDC ac mewn partneriaeth â sefydliadau diwylliannol eraill yng Nghymru, fel y BBC, Opera Cenedlaethol Cymru, Theatr Genedlaethol Cymru, yr Eisteddfod Genedlaethol, Urdd Gobaith Cymru a Mentrau Iaith Cymru i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gweithgareddau craidd; ac
- **Annog** y defnydd o'r Gymraeg ym mywyd beunyddiol CBCDC trwy godi ymwybyddiaeth, hyfforddiant a datblygu.
- **Mae'r strategaeth** yn cael ei datblygu a'i monitro gan Weithgor y Gymraeg CBCDC, sydd â chynrychiolaeth ar draws y Coleg ac sy'n cynnwys mewnbwn myfyrwyr. Er hwylustod cyfeirio a chydlyniad, mae'r Strategaeth wedi'i mynegi mewn pum prif thema sy'n adlewyrchu adrannau thematig Safonau'r Gymraeg.

1. Cyflenwi Gwasanaethau

Darparu ystod lawn o wasanaethau i fyfyrwyr, staff a'r cyhoedd yn ddwyieithog, i gefnogi ac yn unol ag egwyddorion a gofynion Safonau'r Gymraeg ac yng nghyd-destun bywyd diwylliannol Cymru.

Byddwn yn gwneud hyn drwy'r dulliau canlynol:

+ **Cynnig** gwasanaethau cyfathrebu llawn, yn ysgrifenedig, dros y ffôn a thrwy ddulliau electronig eraill, yn y Gymraeg yn ogystal â'r Saesneg, gan sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.
+ **Cynnig** gwasanaeth cyfieithu ar gyfer cyfarfodydd lle mae'r cyfarfodydd naill ai'n agored i'r cyhoedd a/neu o leiaf 10% o'r rhai a wahoddwyd wedi nodi dymuniad i ddefnyddio'r Gymraeg a/neu fod y cyfarfod gydag unigolyn yn unig sydd wedi nodi dymuniad i ddefnyddio'r Gymraeg.
+ **Cynhyrchu'r** holl ddeunydd cyhoeddusrwydd yn ddwyieithog, gan gynnwys y cyhoeddiad *Rhaglen / What's On* a rhaglenni ysgrifenedig ar gyfer perfformiadau CBCDC.
+ **Annog** a chynnig arweiniad i fyfyrwyr sy'n cynhyrchu deunydd cyhoeddusrwydd ar gyfer perfformiadau y maent yn eu hyrwyddo eu hunain.
+ **Cyhoeddi'r** holl ddogfennau a'r polisïau ar gyfer myfyrwyr a'r cyhoedd yn ddwyieithog.
+ **Cynnal** gwefan gwbl ddwyieithog.
+ **Sicrhau** bod yr holl arwyddion parhaol a dros dro yn ddwyieithog, a bod y Gymraeg wedi'i lleoli yn y fath fodd fel ei bod yn debygol o gael ei darllen yn gyntaf.
+ **Darparu** gwasanaethau llawn y dderbynfa a hysbysiadau cyhoeddus yn ddwyieithog.
+ **Cyhoeddi** gwybodaeth ariannol, gan gynnwys ceisiadau am grantiau, cymorth ariannol a gwahoddiadau i dendro am gontract yn ddwyieithog.

1. Cyflenwi Gwasanaethau

SAESNEG YW'R IAITH GYFLWYNO I FYFYRWYR CBCDC, YN UNOL Â PHROSESAU CYMERADWYO A DILYSU CYRSIAU.

Fodd bynnag, fel Coleg sy'n arddel ymagwedd ddwyieithog, gall agweddau ar y ddarpariaeth gael eu cyflwyno'n Gymraeg os yw'r tiwtor a'r myfyriwr yn siarad Cymraeg, gan gynnwys hyfforddiant offerynnol neu lais unigol, goruchwylio traethodau hir a gweithgarwch tiwtorial academaidd arall.

Bydd y Coleg, o bryd i'w gilydd, yn comisiynu gweithgarwch perfformio yn y Gymraeg. Bydd rhaglenni perfformio, ym meysydd Cerddoriaeth a Drama, hefyd yn darparu cyfleoedd i fyfyrwyr a staff archwilio agweddau ar ddiwylliant Cymru, yn hanesyddol a chyfoes, mewn prosiectau heriol ac ysbrydoledig, gan gynnwys gwyliau blynyddol CBCDC o waith cyfoes, *Awyrgylch* a *NEWYDD*. Caiff modiwl cerddoriaeth Gymreig ei gynnig fel opsiwn i fyfyrwyr cerddoriaeth israddedig.

Mae myfyrwyr yn cadw'r hawl i gyflwyno gwaith ysgrifenedig yn y Gymraeg, gofyn am Diwtor personol sy'n siarad Cymraeg (ar gyfer cymorth tiwtorial anacademaidd) a/neu ofyn am wasanaeth yn y Gymraeg gan Wasanaeth Cymorth Myfyrwyr. Ni fydd myfyrwyr sy'n gwneud y ceisiadau hyn yn cael eu trin yn llai ffafriol na'r rhai sy'n ymwneud yn y Saesneg.

1. Cyflenwi Gwasanaethau

Gweithred	Perchennog	Wedi'i Fesur Gan	Llinell Amser
Sicrhau gwasanaethau cyfieithu llawn parhaus ar gyfer CBCDC, gan adnewyddu o bryd i'w gilydd Adolygiad blynyddol	Pennaeth Digidol a Brand	Gwasanaethau dan gontract yn eu lle Adolygiad blynyddol o wariant	Adolygiad blynyddol
Comisiynu cynhyrchiad dwyieithog ar gyfer *NEWYDD*	Cyfarwyddwr Perfformio (Drama)	Commission and Contract	Ar gyfer NEWYDD 2023 neu NEWYDD 2024
Gydag Arweinwyr Cwrs, Penaethiaid Astudio a'r Adran Cerddoriaeth Greadigol, archwilio sut i hyrwyddo cerddoriaeth Gymreig mewn gweithgarwch prosiect a pherfformio	Cyfarwyddwyr Cerddoriaeth	Cynnwys y rhaglen a gweithgarwch prosiect	Gwanwyn 2023 a Gwanwyn 2024
Modiwl Cerddoriaeth Gymreig newydd (Opsiwn BMus 3 neu 4)	Arweinydd Cwrs BMus a Chyfarwyddwr Cerddoriaeth	Modiwl ar gael	Hydref 2024

2. Llunio Polisi

Sicrhau, wrth lunio polisïau newydd neu adolygu polisïau presennol, bod CBCDC yn rhoi sylw dyledus i'r safonau perthnasol ac yn ystyried effeithiau polisïau ar gyfleoedd i hybu'r Gymraeg a diwylliant Cymru.

Byddwn yn gwneud hyn drwy'r dulliau canlynol:

- **Cynnwys** y Gymraeg mewn trafodaeth ym Mhwyllgorau Sefydlog y Coleg fel y bo'n briodol
- **Sicrhau** bod proses Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, sy'n ofynnol ar gyfer penderfyniadau polisi, yn cynnwys adran gynhwysfawr ar y Gymraeg.
- **Ei gwneud** yn ofynnol bod ymgynghoriad a/neu ymchwil i lywio'r gwaith o lunio polisi yn ystyried yr effeithiau y byddai'r penderfyniad polisi dan sylw yn ei gael ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- O ran datblygu ac adolygu cyrsiau a modiwlau, **sicrhau** y bydd y camau ffurfiol yn ystyried yr effeithiau y mae'r materion hynny'n eu cael ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a diwylliant Cymru, yn gadarnhaol ac yn negyddol.
- O ran datblygu polisïau ar gyfer gwaith cynhyrchu, **sicrhau** y bydd y camau ffurfiol yn ystyried yr effeithiau a gaiff y materion hynny ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a diwylliant Cymru, yn gadarnhaol ac yn negyddol.
- **Cefnogi** dull partneriaeth strategol sy'n cydweddu nodau a rennir â sefydliadau diwylliannol ac addysgol eraill yng Nghymru lle bynnag y bo modd.

2. Llunio Polisi

Gweithred	Perchennog	Wedi'i Fesur Gan	Llinell Amser
Adolygiad cyfnodol o ddogfennaeth Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Grŵp Llywio	Adroddiad Blynyddol y Gymraeg	Gwanwyn bob blwyddyn
Sicrhau bod adolygiad o effeithiau'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb wedi'i gynnwys ym mhob agenda'r Uwch Dîm Rheoli	Swyddog Gweithredol	Manylion yr agenda	Parhaus
Archwiliad o bartneriaethau diwylliannol ac addysgol i gynnwys amcanion o ran y Gymraeg a diwylliant Cymru	Pennaeth Ymgysylltu Strategol	Archwiliad blynyddol	Parhaus

3. Safonau Gweithredol

Hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg a gwerthfawrogiad o ddiwylliant Cymru yng ngweithgarwch gweithredol CBCDC o ddydd i ddydd.

Byddwn yn gwneud hyn drwy'r dulliau canlynol:

- **Darparu** 'yr Hyb', mewnrwyd CBCDC, yn Gymraeg ac yn Saesneg, gan ddarparu dolen i wasanaeth dynodedig a deunydd cymorth i hyrwyddo'r Gymraeg.
- I'r holl staff a myfyrwyr sy'n defnyddio cyfrifiaduron rhwydwaith, **darparu** meddalwedd ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg yn y Gymraeg a darparu rhyngwynebau Cymraeg (lle mae'r rhain yn bodoli).
- **Asesu** sgiliau Cymraeg ein staff; darparu a hyrwyddo cyfleoedd yn ystod oriau gwaith i staff ymuno â gwersi Cymraeg neu hybu eu sgiliau Cymraeg.
- **Monitro** pob agwedd ar Safonau'r Gymraeg sy'n ymwneud â Manylebau Swydd, Cyfweliadau, Sefydlu, Datblygiad Proffesiynol Parhaus a Gweithdrefnau Disgyblu Staff.
- **Sicrhau** bod yr holl arwyddion a osodir o'r newydd yn ddwyieithog, heb i'r Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, a bod pob cyhoeddiad Blaen Tŷ (sy'n gyffredinol i'r cyhoedd) yn cael ei gyflwyno'n ddwyieithog.
- **Asesu** cyfleoedd ar gyfer presenoldeb CBCDC mewn digwyddiadau diwylliannol Cymraeg bob blwyddyn, gan gynnwys Tafwyl (Caerdydd), Eisteddfod yr Urdd a'r Eisteddfod Genedlaethol, gan wneud hynny mewn partneriaeth â sefydliadau diwylliannol ac addysgol eraill, fel y bo'n briodol.
- **Hysbysebu** pob swydd a rôl yn CBCDC gan nodi bod y Gymraeg yn ddymunol neu'n ofynnol.

3. Safonau Gweithredol

Gweithred	Perchennog	Wedi'i Fesur Gan	Llinell Amser
Archwiliad o sgiliau Cymraeg staff	Cyfarwyddwr Cyllid a Gweithrediadau	Adrodd i'r Uwch Dîm Rheoli	Blynyddol
Cynnig deunydd hyfforddi dwyieithog lle cynigir hyn fel hyfforddiant statig ar yr Hyb	Cyfarwyddwr Cyllid a Gweithrediadau	Adnodd hyfforddi ar gael	Ar unwaith
Unrhyw arwyddion newydd i gael eu gwirio'n ychwanegol o ran cywirdeb cyfieithu	Rheolwr Ystadau / Pennaeth Digidol a Brand	Gwiriad 'siopwr dirgel' blynyddol gan siaradwr iaith gyntaf	Parhaus
Cynnwys cyfleoedd hyrwyddo'r Gymraeg mewn gohebiaeth fewnol	Pennaeth Digidol a Brand	Tracio cynnwys *Sgwrs*	Ar unwaith
Cynnwys ystyriaeth o bresenoldeb CBCDC mewn digwyddiadau diwylliannol Cymraeg fel rhan o gynllunio blynyddol	Cyfarwyddwr Materion Allanol	Nifer ac ystod y digwyddiadau a fynychwyd	Parhaus

4. Cadw Cofnodion

Cadw cofnodion cynhwysfawr mewn perthynas â chydymffurfio â'r safonau.

Byddwn yn gwneud hyn drwy'r dulliau canlynol:

+ **Cofnodi** nifer a natur y cwynion a dderbyniwyd, copïau ysgrifenedig ac ymatebion.
+ **Cadw** copi o unrhyw gŵyn sy'n ymwneud â'r Gymraeg (boed yn ymwneud â safonau penodol ai peidio).
+ **Cofnodi'r** camau a gymerwyd er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau.
+ **Cynnal** canlyniadau'r asesiad o sgiliau iaith Gymraeg y cyflogeion.
+ **Monitro** a chofnodi nifer y staff sydd wedi mynychu cyrsiau hyfforddi yn y Gymraeg.
+ **Monitro** a chofnodi'r asesiad a wnaed o ran y sgiliau Cymraeg y gall fod eu hangen mewn perthynas â swydd newydd neu swydd wag.
+ **Cofnodi** nifer y swyddi newydd sydd wedi'u categoreiddio fel swyddi lle mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol, angen eu dysgu, yn ddymunol neu ddim yn angenrheidiol.

4. Cadw Cofnodion

Gweithred	Perchennog	Wedi'i Fesur Gan	Llinell Amser
Datblygu protocolau cadw cofnodion ffurfiol	Grŵp Llywio	Protocolau y cytunwyd arnynt yn eu lle	2022/23
Adolygu a diwygio gweithdrefnau cwyno ar gyfer rhanddeiliaid allanol, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â'r Gymraeg	Grŵp Llywio	Gweithdrefnau wedi'u hadolygu, eu cytuno a'u cyhoeddi	Ar unwaith
Ailsefydlu arolwg blynyddol o Sgiliau Iaith Gymraeg, i gynnwys staff amser llawn, staff ffracsiynol, darlithwyr a delir fesul awr a staff gwadd	Cyfarwyddwr Cyllid a Gweithrediadau	Arolwg blynyddol	Parhaus

5. Cyhoeddi ac Adrodd

Cyhoeddi'r dogfennau, y polisïau a'r gweithdrefnau sy'n angenrheidiol i gydymffurfio â'r Safonau, ac adrodd yn flynyddol mewn perthynas â chydymffurfiaeth a gweithgarwch.

Byddwn yn gwneud hyn drwy'r dulliau canlynol:

+ **Cynnal** a chyhoeddi Hysbysiad Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg CBCDC, drwy gyhoeddi Polisi Cwynion a thrwy gynnal a rhannu'r Strategaeth Iaith Gymraeg hon.
+ **Cyhoeddi** Adroddiad Blynyddol.
+ **Ymateb** i geisiadau am wybodaeth mewn modd amserol, tryloyw a chyson.

5. Cyhoeddi ac Adrodd

Gweithred	Perchennog	Wedi'i Fesur Gan	Llinell Amser
Cyhoeddi Polisi Cwynion ar y wefan	Pennaeth Digidol a Brand	Gwiriad cynnal a chadw blynyddol	Gwanwyn bob blwyddyn
Cyhoeddi'r Adroddiad Blynyddol ar y wefan	Pennaeth Gwasanaethau Academaidd	Cyhoeddiad blynyddol	Gwanwyn bob blwyddyn
Monitro a rheoli gohebiaeth yn weithredol	Pennaeth Digidol a Brand	Gwiriad dyddiol	Parhaus

Strategaeth y Gymraeg a Diwylliant Cymru 2022

ROYAL WELSH COLLEGE
OF MUSIC & DRAMA
COLEG BRENHINOL
CERDD A DRAMA CYMRU